

تاریخ ثنات‌رایران

ایران
ویلفرد

ترجمه‌ی علیرضا براتی مقدم

سرشناسه: فلور، ویلم ام، ۱۹۴۲-م Floor, Willem M
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تئاتر ایران / ویلم فلور؛ ترجمه‌ی علیرضا براتی مقدم.
 مشخصات نشر: تهران، نشر ژرف ۱۳۹۸.
 مشخصات ظاهری: ۳۸۰ص: تصویر، جدول
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۵-۶۱-۶
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
 یادداشت: عنوان اصلی: The History of Theater in Iran
 موضوع: نمایش - - ایران - - تاریخ Theater - Iran - - History
 موضوع: Performin Arts - Iran-- History
 موضوع: هنرهای نمایشی - - ایران - - تاریخ
 موضوع: نمایشنامه فارسی - - تاریخ و نقد
 شناسه افزوده: براتی مقدم، علیرضا، ۱۳۲۷-
 رده بندی کنگره: PN۲۹۵۱
 رده بندی دیویی ۷۹۲/۰۹۵۵
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۵۶۵۳۰

بیتوته

تاریخ تئاتر ایران

اثر ویلم فلور -

ترجمه‌ی علیرضا براتی مقدم

حروف‌نگاری و صفحه‌پردازی: خسروهراتی
 طراحی جلد: ندا خانی - چاپ و صحافی: پردیس دانش

انتشار اول، پاییز ۱۳۹۸ - شمارگان ۳۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۸۹۲۵-۶۱-۶

بها: ۶۶۰۰۰ تومان

نشر ژرف، ۶۶۹۵۵۱۴۶ / ۶۶۲۰۳۲۸۴ / ۰۹۹۰۹۳۵۹۰۸۶ - jarfpub@yahoo.com
 تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخر رازی، کوچه فاتحی، ساختمان ۲ (ناشران)، طبقه ۱، واحد ۱۲

فهرست

۱۱	یادداشت مترجم
۱۳	پیشگفتار

فصل اول: نمایش بدیهه‌گویی خنده‌آور ۱۵

۱۵	مقدمه
۳۱	خنده‌مان در دوره قبل از اسلام
۳۵	نرمندان در اوائل دوره اسلامی
۳۸	هنرمندان در دوره تیموری
۴۱	هنرمندان در دوره صفویه
۴۷	هنرمندان در دوره قاجاریه
۵۰	(اهل طرب و عمدتاً نقاشان)
۵۱	تماشا و تقلید
۶۴	باغبان، نمایش خنده‌آور ایران
۷۰	بقال‌بازی
۷۶	نمایش‌های زنانه

فصل دوم: نمایش عروسکی ۷۹

۷۹	مقدمه
۸۰	تأثیر سایه
۸۳	عروسک‌های دست‌کشی
۸۹	عروسک‌های نخ‌ی یا عروسک‌های خیمه‌شب‌بازی
۹۳	فصل سوم: نمایش نقلی یا نقالی نمایشی

۱۰۳	مقدمه
۱۰۶	نمایش حماسی غیر مذهبی یا نقالی
۱۲۸	اثر مدرنیزاسیون

فصل چهارم: ازبرخوانی مرثیه یا مرثیه‌خوانی ۱۳۳

۱۳۷	روضه‌خوانی
۱۴۸	پرده‌داری یا نقالی تصویری

فصل پنجم: نمایش حماسه مذهبی ۱۵۳

۱۵۳	مقدمه
۱۶۲	تأثیر (تکیه) برای نمایش تعزیه
۱۷۱	تأثیر سلطنتی (تکیه دولت)

۱۸۹	ماهیت متن نمایش تعزیه
۱۹۳	سکانس‌های قسمت‌های (اپیزودهای) نمایش تعزیه
۲۰۷	شروع اجرای نمایش: روضه‌خوانی
۲۱۱	تراژدی
۲۲۸	نمایش تعزیه‌خوانی برای زنان و به وسیله زنان
۲۳۸	مخالفین نمایش تعزیه‌خوانی
۲۴۹	فصل ششم: تئاتر مدرن
۲۴۹	پیدایش نخست
۲۵۶	تجربه و نمایش‌های ایرانی
۲۵۹	انقلاب مشروطه ۱۹۰۶: تقویت تئاتر مدرن
۲۷۰	گروه‌های تئاتری غیراسلامی
۲۷۷	آبراهای کوچک و موسیقی
۳۰۰	ویژگی‌های اصالت تئاتر در اواخر دوره قاجار
۳۰۶	دوره رضاشاه (۱۹۲۵-۱۹۴۱)
۳۲۸	دوره محمدرضا شاه
۳۴۵	بازیگران و نمایش‌نامه‌نویسان بزرگ
۳۵۱	تئاتر در حال احتضار
۳۵۵	تئاتر در دوره جمهوری اسلامی
۳۶۵	ضمیمه ۱
۳۷۵	ضمیمه ۲

فهرست نگاره‌ها

- نگاره ۱: تندیس‌های کوچک گوسان‌های نوحه‌سرا
- نگاره ۲: سرهای اراذل، خدایان ارمنی با سر سگ
- شکل ۳: گوسان میم با صورتک گرگ (مینیاتور ارمنی قرن سیزدهم)
- شکل ۴: نگاره‌ی موسیقی‌دانان و رقاصان میم با صورتک (۱۵۱۹)
- نگاره ۵: نگاره‌های بازیگران با ماسک و موسیقی‌دانان، اثر سلطان محمد (۱۵۹۴)
- نگاره ۶: سرگرمی‌های روستایی (حدود ۱۸۰۰)
- شکل ۷: لوتی و میمونش (مینیاتور قرن نوزدهم)
- نگاره ۸: سر رقاص در دربار (اواخر قرن هیجدهم)
- نگاره ۹: پسران رفاص ملبس به لباس دختران با مطربان در ارومیه (حدود ۱۹۰۰)
- نگاره ۱۰: سانس در ری ناصرالدین‌شاه (تصویر سمت چپ)، دو بازیگر، کریم شیرهای در چپ تصویر راست)
- نگاره ۱۱: بازیگر شک‌دستی با چادر قابل‌حمل در نمایش روستایی (۱۶۳۷)
- نگاره ۱۲: مرشد عروسک‌بازها در سمرقاندش با خیمه و عروسک‌هایشان (دهه ۱۹۲۰)
- نگاره ۱۳: عروسک‌های خیمه‌شب‌باز: ۱- (دهه ۱۹۲۰) ۱- سروناز خانم و بچه؛ ۲- کوراپت؛ ۳- دیو؛ ۴- دزد؛ ۵- مبارک؛ ۶- یهودی؛ ۷- پهلوان
- شکل ۱۴: عروسک‌های خیمه‌شب‌باز در دهه ۱۹۲۰
- شکل ۱۵: مراسم سوگواری سیاوش [؟] یا شخص قیقی، نقاشی دیواری پنجگنک (خوارزم) قرن هشتم پیش از میلاد به ریشه‌های گمان‌نبردن گیسو توجه کنید.
- نگاره ۱۶: نقالی در اصفهان (۱۹۲۵)
- نگاره ۱۷: نقالی در هتلی در اصفهان (۱۹۷۰)
- نگاره ۱۸: روضه‌خوانی در فضای باز (اوایل قرن بیستم)
- نگاره ۱۹: درویش‌ها با صحنه‌های مصور قابل‌حمل از زندگی امامان
- نگاره ۲۰: بچه‌ها در حال تماشای ماشین تصویر یا شهرفرنگ (۱۶۰۰)
- نگاره ۲۱: دسته‌محرم با صحنه‌های متحرک و بیرق‌ها (دریند دهه ۱۹۴۰)
- نگاره ۲۲: کودکان قسمت ازدواج قاسم (دسته‌محرم در شوش ۱۸۶۹)
- نگاره ۲۳: حجله عروسی قاسم در دسته‌محرم شوش (کوکاسوس) در ۱۸۱۹
- نگاره ۲۴: تکیه فضای باز در طبس (۱۹۰۷)
- نگاره ۲۵: تعزیه (ساختمان به علاوه سایبان) (۱۶۳۷). به روضه‌خوان (راست)، صحنه‌های متحرک و علم‌دسته‌محرم
- نگاره ۲۶: تکیه دولت یا تئاتر سلطنتی (حدود ۱۹۰۰)
- نگاره ۲۷: تکیه دولت و محل دفن مظفرالدین‌شاه (۱۹۰۷)
- نگاره ۲۸: اجرای نمایش تعزیه در میدان اصلی تهران (۲۵ ژانویه ۱۸۱۲)
- نگاره ۲۹: اجرای نمایش تعزیه در روستا (دهه ۱۹۳۰)

- نگاره ۳۰: برنامه‌های اجرای ایزودهای نمایش تعزیه در تکیه دولت (مهر و موم‌های ۱۲۹۸/ دسامبر ۱۸۸۰ و ۱۲۹۹/ نوامبر ۱۸۸۱)
- نگاره ۳۱: هنرپیشه میرزا غلام‌حسین در لباس عباس برادر امام حسین (۱۸۸۶ م)
- نگاره ۳۲: همه بازیگران نمایش تعزیه
- نگاره ۳۳: همه بازیگران نمایش تعزیه که برخی ماسک حیوان دارند. (ایزود سلیمان)
- نگاره ۳۴: اجرای نمایش تعزیه‌خوانی در فضای باز (۱۸۶۱)
- نگاره ۳۵: گروه (دسته) نوحه‌خوان (حدود ۱۹۰۰ م)
- نگاره ۳۶: اعضاء یک گروه (دسته) تیغه زن (شوش- ۱۸۶۹ م)
- نگاره ۳۷: تیغ‌زن در شوش (۱۸۶۹ میلادی)
- نگاره ۳۸: مراسم محرم در سبزه‌میدان ساری در ۱۹۳۲.
- نگاره ۳۹: محمدا در ایزود سفیر اروپا (حکاکي بر چوب در قرن نوزدهم)
- نگاره ۴۰: اجرای نمایش در جلقا را اعلام می‌کند (۱۹۱۷).
- نگاره ۴۱: اجرای نمایش توسط «سیروس»، اولین تئاتر دائمی ملی ایران (۱۹۲۹)
- نگاره ۴۲: اجرای نمایش «غیاث خشت مال» در جلقا (۱۹۳۶)
- نگاره ۴۳: نمایش مدرن رفاه با ماسک‌های قدیمی (فستیوال فجر ۲۰۰۴)

ترجمه کتاب تاریخ تئاتر ایران با معرفی و پیشنهاد دوست عزیزم آقای
 عسگرپور انجام گرفت که مشتاق ترجمه آن بودند و امکانات ترجمه را
 فراهم کردند. به این وسیله از ایشان سپاسگزارم. امیدوارم الگویی باشد
 برای علاقه‌مندان ترویج و گسترش فرهنگ و هنر ایران. نویسنده کتاب
 آقای ویلم فلر با مطالعه گسترده منابع موجود ایرانی و خارجی و با
 دستی در کتاب نوشته‌اند که می‌توان گفت عصاره تمام تحقیقات در
 زمینه تئاتر ایران است. کتاب‌های مرجع مورد اشاره در زیرنویس‌ها خود
 مؤید این مسأله است. ترجمه آن می‌تواند کمک هرچند اندکی باشد به
 کسانی که مایلند اطلاعاتی درباره تئاتر این مرز و بوم داشته باشند. لازم
 است در همین جا از دوست عزیزم، کتاب را بازخوانی و در اصلاح آن کمک
 کردند از جمله آقایان حمزه رومنی، محمّد نظری و حبیب سلیمی‌نژاد
 تشکر و قدردانی نمایم.